

El petit fet domèstic i quotidià de llançar una botella de vi al contenidor de vidre o un diari al de paper, és una aportació valuosa al medi ambient que molts de ciutadans fan cada dia. Però, aquesta acció queda gairebé en un no-res si moltes indústries i empreses, grans productors, no fan per la seva part un esforç de

Els costos del fems

Juanjo Sánchez

selecció en origen. Així i tot, la recollida selectiva dels fems, segons els responsables del tractament de residus

sòlids urbans a Mallorca, mai no serà una alternativa total a la incineració, sistema que defensen perquè el consideren el més sostenible ambientalment. Guillem Riera no té cap dubte, és molt menys contaminant el tractament tèrmic dels residus que un abocador sense control d'emissions.

-Quina és l'evolució actual, quant a xifres, de la producció de residus a Mallorca?

-Vàrem tancar l'any 2003 amb 550.000 tones tractades. Percentualment, el 54% va anar a incinerar, el 32% va anar a parar a l'abocador i el 14% es va reciclar.

GRANS PRODUCTORS

-Qui contamina més, el turista o el resident?

-Bé, contaminen per igual, el que passa és que el marge de treball que té el sector hotelier, mitjançant els seus programes mediambientals, de poder treballar en la gestió de residus és molt gran i en això insistim. Per posar un exemple molt pràctic, la capacitat de reducció que té una cadena hotelera mallorquina just amb el fet d'emplantar

o no determinats productes és enorme, enorme. Parlem de milers de quilos de plàstics o de paper i cartró a l'hora de servir un berenar, segons com es faci. Aquestes coses són les que s'han de tenir més en compte, aquest gran sector, com a gran productor, com a productor singular de residus que és, és el primer preocupat en la imatge que ha de donar al seu client respecte de com gestiona els residus del seu establiment. Els hotelers són conscients que, cada vegada més, hi ha més clients que valoren, a l'hora de triar un establiment hotelier, si té un bon sistema de gestió de residus. Nosaltres rebem permanentment correus electrònics amb sol·licitud d'hotels que tinguin aquest tipus de gestió.

-Al marge de la indústria turística, com es comporten la resta d'empreses quant a reciclar?

Parc de Tecnologies Ambientals de Mallorca, aprendre a llançar els fems

Gairebé tots els fems que es recullen a Mallorca tenen un mateix destí, el Parc de Tecnologies Ambientals gestionat pel Consell de Mallorca. Es tracta d'un conjunt d'instal·lacions destinades a tractar i reciclar la pràctica totalitat dels residus que es generen a l'illa. Està situat als termes municipals de Palma, Bunyola i Marratxí, ocupa una extensió de 1.250.000 metres quadrats i es divideix en set plantes de tractament específic de residus i un polígon d'indústries de reciclatge, que permet tancar el cicle de vida dels materials residuals.

Sens dubte, el polígon d'indústries de reciclatge, el més modern de l'Estat, és el que crida més l'atenció. En aquest polígon s'han ubicat una planta de selecció d'envasos lleugers, una planta de metanització i una altra de compostatge. Des del centre de recepció situat al polígon, els visitants poden conèixer de ben a prop què se'n fa dels materials procedents de la recollida selectiva d'una forma ben original, embarcant en un tren monorail elevat que recorre tot el recinte. A l'edifici de recepció de visites, revestit amb materials procedents del reciclatge, també es troben diferents dependències, com una biblioteca, un taller d'activitats o una sala d'actes, on els visitants reben informació de com poden millorar l'entorn amb el tractament en origen els residus. El Parc rep diàriament una mitjana de 500 persones, amb la qual cosa s'han superat les previsions inicials.

Les plantes de tractament d'envasos estan preparades per rebre 17.000 tones per any, encara que només en reben 4.500. Els gasos combustibles que es generen a la planta de metanització es fan servir per al funcionament de la mateixa planta. Quant a la planta de compostatge, la producció d'aquest material és de molt bona qualitat, per la qual cosa abans de cap d'any es posarà al mercat amb una marca pròpia. Tot i així, la capacitat de producció de compost al Parc de Tecnologies és molt superior a la demanda.

En tractar-se d'una moderna instal·lació, tot està controlat tècnicament perquè l'entorn del complex no en surti perjudicat. Així, uns sistemes de ventilació i filtrat de l'aire impedeixen que les males olors o d'altres partícules que puguin ser contaminants surtin a l'exterior. El mateix passa amb l'aigua de pluja, que es canalitza en la seva totalitat per a la seva posterior depuració i reutilització.

-Hi ha molt a fer, encara que no hem de ser pessimistes. Fet no fet, a Mallorca fa quatre anys que treballem seriosament l'àmbit de recollida selectiva i minimització en origen. D'altres països i d'altres regions europees, que no espanyoles, perquè a Espanya no hi ha cap regió que ens dugui avantatge, fa devers 15 anys que hi treballen. És a dir, les corbes de creixement de recollida selectiva de les tres fraccions que s'han posat en marxa, paper i cartró, envasos i vidre, són molt bones, fins al punt que estam entre les tres primeres comunitats a l'àmbit de l'Estat espanyol, per cada una d'aquestes fraccions. El tema dels grans productors i dels productors singulars és un

Guillem Riera i Colom és director insular de Gestió de Residus. Natural de Bunyola, té 39 anys. És assistent social i diplomad en treball social. Màster en gerontologia social, compta amb quinze anys d'experiència de treball a l'Administració. Ha estat director de l'àrea de Serveis Socials de l'Ajuntament de Palma durant vuit anys. Del 1999 al 2003 fou director insular d'Acció Social del Consell de Mallorca. Va ser regidor de Cultura, Sanitat i Serveis Socials com a independent a l'Ajuntament de Bunyola (1992-1995).

element terriblement important, perquè efectivament són grans productors. S'ha de fer molta feina amb aquestes grans empreses, jo crec que aquestes empreses han de passar, inevitablement, per una regulació a l'àmbit autonòmic mitjançant una llei de residus que els obligui a tenir un pla de reducció de residus. La capacitat de reducció que pot tenir, per exemple, una gran superfície comercial qualsevol, evidentment no es pot comparar amb el marge de reducció que té l'usuari normal. Aquests grans productors han de tenir una regulació específica, encara que també han de tenir bonificacions. El sistema de gestió de residus de Mallorca, tal i com està muntat, bonifica els que ho fa bé i penalitza els que ho fa malament, aquest és un missatge que tots els ciutadans han de tenir clar. La tarifa d'eliminació de residus en aquests moments és de 75 euros per tona de rebuig, és a dir, tot allò que no ha estat separat costa 75 euros la tona. Però, tot allò que s'ha posat al contenidor blau, al contenidor groc i al contenidor verd, val zero pessetes. Zero pessetes la recollida, zero pessetes el tractament, això és molt important. Els nostres clients, que són aquests grans productors i els ajuntaments, n'han de ser conscients. És a dir, si volen fer una mala gestió i, per tant, no separar en origen, pagaran 75 euros per tona. Tant de bo el cost fos de 760 euros per tona, perquè ja cal ser molt ase, i perdoni'm l'expressió, per no entendre aquest missatge.

EL COST DE RECICLAR

-Qui paga el reciclatge dels fems recollits de forma selectiva?

-Ecoembes i Ecovidrio són els dos grans sistemes integrals de gestió que regulen i que contextualitzen de qualque manera la recollida selectiva a l'àmbit estatal, mitjançant la llei estatal d'envasos que regula tota la recollida de paper i cartró, plàstics i vidre. Quan el fabricant treu un producte al mercat, el que sigui, posa el símbol d'un puntet verd a l'envàs i això vol dir que aquest fabricant ja ha pagat en origen el tractament i la recollida d'aquest envàs que ha entrat al mercat. Llavors, aquests grans sistemes de gestió, el que fan és signar acords amb cadascuna de les comunitats autònomes perquè hi hagi un sistema de recollida i un sistema de tractament d'aquests envasos que surten al mercat. Això és el que fa el Consell de Mallorca. Per tant, qualsevol d'aquests productes que nosaltres anam a comprar i que són envasats, si ens fixam, veurem que duen un puntet verd. Això vol dir que el fabricant ja ha pagat el seu tractament i que, evidentment, el ciutadà quan ha comprat el producte també ha pagat part del seu tractament. Per això deim que aquesta recollida és gratuïta i que el tractament també ho és.

-Quina quantitat de material reciclable es recull cada any?

-En total devers 75.000 o 80.000 tones recollides selectivament cada any. Recollim més vidre, després paper i cartró, mentre que els envasos és el que menys es recicla. La planta de selecció d'envasos ubicada al Parc de Tecnologies Ambientals de Marratxí té una capacitat de tractament de 17.000 tones a l'any, ara fa dos anys que funciona i anualment entren devers 4.500 tones. Els envasos són els fems que menys es reciclen, la resta fins arribar a aquestes 75.000 tones es reparteix entre paper i vidre.

PALMA ENRERE

-Com s'explica que la recollida selectiva funcioni molt millor a la part forana de Mallorca que a la ciutat de Palma?

-Bé, crec que hi ha diferents explicacions, que s'han d'analitzar una per una. Per una banda Palma, a diferència dels altres municipis de l'illa, té un conveni directe amb Ecoembes i amb Ecovidrio. És a dir, el Consell de Mallorca recull el paper i cartró, el vidre i els envasos a tots els municipis de Mallorca, excepte a Palma. I el Consell de Mallorca es va posar abans a recollir, perquè un any abans que l'Ajuntament de Palma signàrem l'acord amb Ecoembes. Això va fer que nosaltres començàssim a desplegar el sistema de recollida, els contenidors, un any abans. Avui per avui, Palma, que sempre es mou entre el 48% i el 50% de la població de Mallorca, té aquest retard en el desplegament de contenidors. Devers dotze barrriades de Palma, una població de 80.000 persones aproximadament encara no tenen contenidors per a envasos, per tant no poden fer separació en origen. Una altra explicació potser sigui que el model estrella adoptat els darrers anys per l'Ajuntament de Palma quant a recollida selectiva ha estat la recollida pneumàtica, desplegada sobretot al casc antic. Clar, aquest sistema de recollida té uns avantatges i uns inconvenients. Per a un tipus de recollida selectiva és bo i per a un altre tipus no és tan bo si el ciutadà no té la formació i la informació suficient de com ha de separar i dipositar les bosses dins les bústies pneumàtiques.

-Si Palma tengués el mateix nivell d'efectivitat que el Consell, Balears encara pujaria més a les estadístiques quant a recollida selectiva?

-Nosaltres tenim desplegades 1.700 àrees d'aportació a la part forana, això són punts on hi ha, com a mínim, un contenidor groc, un contenidor verd i un altre blau. Això ens dona un marge de recollida molt important i en quatre anys la gent de la part forana s'ha sensibilitzat i s'ha educat molt cap a aquest tipus de recollida. Quina és la gran assignatura pendent a la part forana?, els grans productors, com per exemple els hotels, perquè el servei no està pensat per als grans productors, les campanes de color verd, blau i groc estan pensades per a ús domèstic. En canvi, Palma encara té el marge de creixement domèstic i el de generadors singulars. Si Palma es posàs al nivell de la resta de Mallorca, podríem doblar la quantitat de residus tractats. De fet, la capacitat que tenen aquestes plantes ubicades al Parc de Tecnologies Ambientals estan pensades per al cent per cent de la població de Mallorca, no només per a la població de la part forana. És aquí on ens costa una mica arribar, però estic convençut que tard o d'hora Palma s'hi posarà.

MUNICIPIS MODEL

-Quin municipi de Mallorca es pot considerar modèlic quant a recollida selectiva?

-N'hi ha més d'un que ho fan molt bé, però en tenim dos que destaquen per damunt la resta: Puigpunyent i Porreres. Aquests dos municipis, històricament, han mostrat sempre una voluntat i una vocació de gestió de residus per damunt de la mitjana. Ara posam en marxa una quarta recollida selectiva, l'orgànica, i els dos ajuntaments que ja han manifestat la seva voluntat de posar-s'hi abans de cap d'any són precisament Porreres i Puigpunyent. Pollença també és un municipi emblemàtic, ara té contractat un tècnic en gestió ambiental i això es nota, cada vegada hi ha més municipis que posen un tècnic en gestió ambiental precisament per fer feina en aquests temes. Segons la memòria de l'Ajuntament de Pollença corresponent al període 2002-2003, aquest municipi ha estalviat 18 milions de pessetes en tractament de residus, just pel fet d'incrementar la recollida selectiva. Jo som regidor i li puc dir que a l'àmbit de gestió municipal l'única àrea que és econòmicament rendible és la de residus.

-Què passarà a partir d'ara, que es posa en marxa el nou sistema de tractament de materials provinents d'enderrocs i voluminosos?

-L'any 2002 es va aprovar el Pla sectorial d'enderrocs, voluminosos i pneumàtics. L'abril de 2003 es va adjudicar aquest servei amb una concessió de 25 anys a una empresa, que ha tengut un termini de 18 mesos per construir aquesta nova infraestructura, que consisteix en sis plantes de transferència repartides arreu de Mallorca, dues plantes de tractament i un dipòsit de rebuigs. Fins ara, per dir-ho així, ha existit un lliure mercat de tractament on el productor de residus de demolició podia optar per una planta o per una altra i a preus distints. Amb la posada en marxa del servei públic i amb l'aplicació del Pla director, i evidentment també de la normativa estatal i europea, una vegada el camió ha abocat les tones de residus, aquí comença el procés de triatge. Aquestes plantes el que hau-

"El sistema de gestió de residus de Mallorca bonifica els que ho fan bé i penalitza els que ho fan malament, aquest és un missatge que tots els ciutadans han de tenir clar"

ran de fer és triar i tractar aquests residus, separar les fustes, els metalls fèrrics, la fracció mineral, els plàstics, els aluminis, o els voluminosos com poden ser un matalàs o una gelera. Per tant, el que abans costava ics pessetes, ara costarà ics més el tractament. Tot això suposarà un canvi de cultura gros i suposarà també l'actuació, tant per part del Consell de Mallorca com dels diferents serveis d'inspecció i de control del Govern, Guàrdia Civil i Fiscalia mediambiental. A partir d'ara, els productors d'enderrocs hauran de separar els diferents materials en cubetes diferents, perquè quan es duguin a planta el cost a pagar sigui inferior. Si es mescla tot tipus de materials a un mateix contenidor, tindrà un cost superior, perquè

se suposarà que nosaltres haurem de triar els materials. Al productor, dipositar un contenidor amb tot tipus de material sense separar li costarà 30 euros per tona.

“Palma encara té el marge de creixement domèstic i el de generadors singulars. Si Palma es posàs al nivell de la resta de Mallorca, podríem doblar la quantitat de residus tractats”

INCINERACIÓ

-Malgrat la tasca que en matèria de recollida selectiva es fa, és necessària una tercera línia d'incineració a Son Reus?

-Políticament, l'equip de govern actual al Consell, també al seu programa electoral, ja contempla l'ampliació de la capacitat d'incineració. No parlem de línies, perquè potser sigui necessària una o poden ser dues o les que en un moment determinat facin falta per tractar els residus. Per què?, bàsicament per dues raons, la primera perquè la capacitat de tractament actual, limitada a 300.000 tones/any, no cobreix objectivament la necessitat actual. Hem de dipositar a l'abocador que és devora la incineradora 200.000 tones de fems per any. Com a model, des del Consell no volem abocar, volem tancar l'abocador. Aquest és un objectiu de l'equip de govern del Consell de Mallorca i és un objectiu de model de gestió. És a dir, no creiem que l'alternativa de l'abocament sigui bona, perquè ocu-

pa molt d'espai, parlem d'un abocador de 300.000 metres quadrats de superfície i devers 30 metres d'altura que no té cap tipus de control d'emissió de gasos, parlem d'una xemeneia amb una base de 300.000 metres quadrats que emet cada dia en fred, que tècnicament vol dir que hi ha una combustió a devers 250 o 300 graus, que per una altra banda és la temperatura idònia per emetre qualsevol tipus de partícules i metalls pesants, a més de metà i dioxines. Curiosament, d'això ningú no en diu res, és curiós. Nosaltres tenim un molt bon sistema de depuració de gasos a la incineradora de Son Reus i encara el tendrem millor, perquè ja hem encarregat un sistema catalític de depuració de gasos per preveure possibles emissions d'òxids nitrosos, que tenen un efecte hivernacle. Jo vull denunciar una sèrie de paradoxes, com que, per exemple, just a la

vora de la planta incineradora, a 40 metres lineals, hi ha una planta tèrmica que crema fuel, que cremarà en el seu moment gas natural, en definitiva, combustibles fòssils, i tampoc ningú no diu res d'això. És curiós que no hi hagi cap veu que qüestioni les emissions d'aquesta planta tèrmica. Avui en dia, el que no puc acceptar és que hi hagi gent que qüestioni el tractament tèrmic per una suposada perillositat. Quant a la nostra incineradora, entre tots pagam un manteniment exemplar, tenim uns sistemes de seguretat, de control d'emissions i de depuració de gasos dels millors que hi ha al món, ho dic orgullós perquè això ho podem demostrar a qui sigui. El que no em val és que vengui un irresponsable a dir que la incineració mata. Si parlem d'aquestes qüestions hem de parlar amb rigor i amb serietat. La gent ha d'entendre que avui en dia el tractament tèrmic, ben fet, és un tractament segur, eficaç, eficient i en termes mediambientals veritablement sostenible.

-Quan començarà l'ampliació de la incineradora de Son Reus?

-L'ampliació s'iniciarà aquesta legislatura, és la voluntat de l'equip de govern del Consell.

-Creu que manca legislació sobre les competències en gestió de residus?

-A curt i mitjan termini hi hauria d'haver una llei autonòmica de residus. Una cosa és el Pla director de cadascuna de les illes i una altra és, com succeeix a altres comunitats autònomes, que hi hagi una llei autonòmica de residus que reguli quines són les competències en aquest sentit de les diferents administracions, tant municipal, insular com autonòmica, que determini drets i deures dels ajuntaments, dels productors, dels ciutadans respecte dels residus, que determini quina és la sanció per a una persona, per a una administració, per a una empresa, que no faci una correcta gestió dels residus, que reguli quines són les bonificacions, que reguli els límits en l'emissió de gasos, cal aquesta llei.